

Arbeiðsloysið ongantið verið so lítið sum nú

Ætlanin er nú at lækka inngjaldið til Arbeiðsloysisskipanina. Síðani ALS varð sett á stovn, hevur arbeiðsloysið í Føroyum ongantið verið so lágt, sum tað er nú. Útgjaldið úr Als er nú minni enn triggjar milliónir, hvørja ferð

ÁKI BERTHOLDSEN

Hesi seinastu árin er arbeiðsloysið í Føroyum rapa niðureftir.

Og síðani ALS varð sett á stovn, hevur tað ongantið verið so lágt sum nú.

Nú Arbeiðsloysisskipanin hevur ársfund í dag, hava vit spurt stýrisformannin, hvussu gongdin hevur verið og, hvørjar metingar, hon ger sær um framtíðina hjá stovnum.

Hon sigur, at gongdin hjá ALS hevur verið avbera positiv seinastu árin og at talið á arbeiðsleysum at kalla er alsamt fallið seinastu árin.

– Í løtuni eru bara 2,7% av mannfolki ímillum 16 og 66 ár skrásettir arbeiðsleysir.

– Hinvegin eru 4,8% av konufólkunum arbeiðsleys í sama aldersbólki.

– Hetta er eitt ótrúligt tal, um vit bara hugsa seks, sjei ár aftur í tíðina.

– Tí tá ið arbeiðsloysið var í hæddini í 1993, var tað millum 20 og 25%, sigur stýrisformaðurin í ALS.

Hon nevnið tó, at tað er hugvekjandi, at størsti munurin ímillum kynini er í aldursbólkinum 25-34 ár.

– Í tí aldersbólkinum eru 2% av mannfolkunum arbeiðsleys.

– Men hinvegin eru 7% av konufólkunum arbeiðsleys í tí aldersbólkinum.

Hon heldur, at tað kann nógv filosofera um, hvussu tað ber til, at størsta arbeiðsloysi hjá konufólki er í besta burðardygga aldri.

– Eg ætli mær ikki úti eitt kjak um henna evni nú.

– Kortini má eg siga, at fryktandi er fyri, at ein

orsøk kann vera, at tær eru barnabundnar, og at tær fáa ikki børnini ansað. Ella tað, at tær ansa gomlum fólki.

– Hinvegin er tað ein felagsnevni fyri tey arbeiðsleysu, at tey fyri tað allar mesta eru ófaklærð.

Harafurt er tað ein sannroynd, at fólk eru styttri í skipanini nú, enn tey vóru fyrr.

– Í 1998 vóru fólk arbeiðsleys í 381 dagar í miðal.

Men nú eru fólk „bara“ í skipanini í 305 dagar.

So nú eru fólk væl styttri arbeiðsleys, enn tey vóru fyri bara einum ári síðani.

Frágreiðingin til hetta er uttan iva, at tað er lættari hjá fólki at fáa arbeiði og tey forleikagevandi tiltøkini hjá ALS hava hjálpt.

Úr níggu mió kr. niður í slakar triggjar

Tann positiva gongdin hjá ALS hevur sjálvandi havt við sær, at figgjastøðan hjá ALS eisini er nógv batnað.

Eini 60% av teimum arbeiðsleysu hava onga útbúgving. Av teimum 40%, sum hava útbúgving, hava næstan 25% miðnámsútbúgving, tað er student, HF, FHS, HH. Sostatt eru fá við hægri útbúgvingum arbeiðsleys. 67% av teimum arbeiðsleysu, sum onga útbúgving hava, eru kvinnur

– Tá ið arbeiðsloysið var í hæddini og eini 20-25% av arbeiðstøkum fólki gingu fyri einki imóti sínum vilja, var útgjaldið úr ALS einar níggu milliónir hvørja ferð, tvs. fjúrtanda hvønn dag.

Nú er útgjaldið ikki meiri enn slakar triggjar milliónir hvørja ferð.

– Tá kreppan leikaði uppá tað hardasta, var ALS heilt niðurundirkominn figgjarglaga.

Men síðani arbeiðsloysið hasaði av og tók at minka, batnaði figgjarglaga hjá ALS tilsamsvarandi.

– ALS var so kroyst figgjarglaga, at heilt fram til 1996, hevði hon undirskot, sigur Karin Kjølbros.

Hon sigur, at 1997 var fyrsta árið, ALS hevði yvirskot.

Men tað árið var eginognin bara 49 milliónir.

Sostatt var eginognin heldur ikki tað árið komin uppá aftur tær 92 milliónir, sum skipanin átti, tá ið hon

byrjaði at betala út í august 1992.

– Men síðani gekk tað skjótt framá.

Í 1998 var eginognin 120 milliónir.

– Og tá ið fyrra hálvár í ár var farið aftur um bak, hevði ALS eina eginogn uppá 154 milliónir.

– Og verður gongdin tann sama seinna hálvár, fer eginognin helst upp um 200 milliónir á nýggjárið.

Og hetta er hóast tað, at inngjaldið til ALS er lækkað úr 2,75% av lønini, bæði hjá arbeiðsgevarum og -takarum, niður í 2%.

Politikarar friggja til ALS

Karin Kjølbros sigur, at tann góða figgjarglaga hjá ALS hevur fært við sær, at politikarar hava fingið ikki sørt áhuga fyri ognunum hjá stovnum.

– Tað byrjaði í fjór, tá ið landstýrismaðurin í Almanna og heilsuárum reisti spurningin um ikki ALS kundi vera við at figgja aktiveringina av arbeiðsleysum.

– Tað hevur ALS ikki hoyrt nakað aftur um.

Men síðani hevur landstýrismaðurin í vinnuárum eisini boðað frá, at hann ætlar at kanna møguleikar fyri at fáa ALS av vera við at figgja ein barnsbúrdargrunn.

Karin Kjølbros sigur, at ein barnsbúrdargrunnur er eitt mál, sum hon fult út tekur undir við.

– Men um tað skal vera ALS, sum skal figgja grunnin, er eitt heilt annað mál.

Stýrisformaðurin í ALS sigur, at tey hava biðið

Karin Kjølbros sigur, at gongdin hjá ALS hevur verið avbera positiv seinastu árin. Talið á arbeiðsleysum at kalla er alsamt fallið seinastu árin.

– Í løtuni eru bara 2,7% av mannfolki ímillum 16 og 66 ár og 4,8% av konufólki, arbeiðsleys. Eginognin hjá ALS veksir skjótt. Men tað ger eisini, at ávisur politikarar áhugi er fyri at fáa fatur á pengunum hjá arbeiðsloysisskipanini

vinnuárumstýrið um senda stovnum ein skrivligan fyrispurning. Og fyrrrenn hann er komin, vil ALS ikki víðgera málið.

Enn er fyrispurningurin ikki komin.

Vilja styrkja ALS

Stýrisformaðurin sigur, at heldur enn at taka lut í alskyns sosialum útreiðslum, er ALS heldur sannað til at styrkja skipanina figgjarglaga, so at hon verður fôr fyri at átaka sær eitt skraðl, sum tað fyrst í nitiárum, uttan at botnurin skal fara undan henni, og at hon nýðist at læna pening, hækka inngjaldið og lækka útgjaldið.

– Tað er ein stóða, sum vit ikki vilja koma í aftur.

– Men annars hava vit bæði fólkið og teknisku útgjöldina til at umsita ein barnsbúrdargrunn.

– So tað kunnu vit lættliga gera fyri landsstýrið.

– Men tað er ongini stýringum sum heldur tað vera

skilagott at vevja ein barnsbúrdargrunn upp í Arbeiðsloysisskipanina.

– Tí so kann tað lættliga henda, at treytin fyri einum dyggum barnsbúrdargrunni verður tað, at arbeiðsloysið er lítið.

– Men hvat nú, um arbeiðsloysið tekur at veksa, skal barnsbúrdargrunnurin so skerjast ella takast av.

Karin Kjølbros sigur, at ALS-stýrið tí heldur, at tað tæni barnsbúrdargrunnin um best at hann er ein fullkomiliga sjálvstøðug eind, sum ikki kann røst, hóast tíðirnar aftur fara at versna.

Hon visir eisini á, at inngjaldið til ALS er lækkað 0,75% bæði hjá arbeiðsgevarum og løntakarum.

– Sostatt er 1,5% leysgivið, sum politiski myndugleikin kann umhuga at brúka til ein barnsbúrdargrunn.

– Men umsita ein slíkan grunn, tað kann ALS lættliga gera fyri landsstýrið, leggur hon afturat.

Umhugsa at lækka inngjaldið til ALS

ÁKI BERTHOLDSEN

Stýrið fyri ALS umhugsar nú at lækka inngjaldið til ALS.

Hvussu nógv, ætlanin er at lækka inngjaldið er ikki greitt enn.

Karin Kjølbros, formaður í stýrinum fyri ALS, sigur, at ALS hevur fyrr lækkað gjaldið úr 2,75% í part hjá arbeiðsgevarum

og arbeiðstakarum, niður í 2%.

Sostatt er gjaldið lækkað 0,75% fyri hvønn partin, ella 1,5% tilsamans.

Í fyrstuni rindaðu arbeiðsgevarar og arbeiðstakarar 2% av lønini í part til ALS.

Tó var eitt loft á inngjaldinum so at onginn betalti meiri enn 3.700 krónur til skipanina um árið.

– Tað svarar til 2% av eini

arbeiðaraløn.

– Men tá ið kreppan var í hæddini, fór botnurin undan ALS og tað var neyðugt at hækka inngjaldið upp í 2,75% í part. Harafurt varð inngjaldsloftið uppá 3.700 krónur tikið av og útgjaldið lækkað úr 70%, niður í 67% av eini arbeiðsmannaløn.

Men hesi seinastu árin er arbeiðsloysið stórlika mink-

að, og figgjarglaga hjá ALS batnað samsvarandi.

Síðani hevur ALS arbeitt fyri at broyta støðuna aftur til „tað gamla“. Útgjaldið er aftur hækkað upp í 70% av eini arbeiðaraløn og inngjaldið er aftur lækkað niður í 2%.

Og nú er figgjarglaga so mikið góð, at ætlanin er at lækka inngjaldið enn meiri.

Karin Kjølbros, stýrisfor-

maður, sigur, at stýrið hevur sett sær fyri, at Skipanin skuldi verða skuldafri, at hon skuldi styrkjast figgjarglaga og at arbeiðsávísingin skuldi fáast at virka betri, tey endamálini eru rokkin.

Stýrið hevur sjálvt heimild til at lækka inngjaldið.

Og nú verður mett, at figgjarglaga støðan er so góð, og at skipanin er so mikið sekr figgjarglaga, at spurn-

ingurin um at lækka inngjaldið kann umhugsast.

Tað er tó vanlig fatan, at tað er í góðum tíðum, at ALS skal styrkja seg figgjarglaga, so at hon megnar at standa imóti einum bakkasti, sum tað ið herjaði fyrst í nitiárum. Tó er tað ikki heilt semja um, hvussu sterk hon skal vera og, hvussu skjótt hon skal styrkjast.